

4. ACTIVITATS ECONÒMIQUES

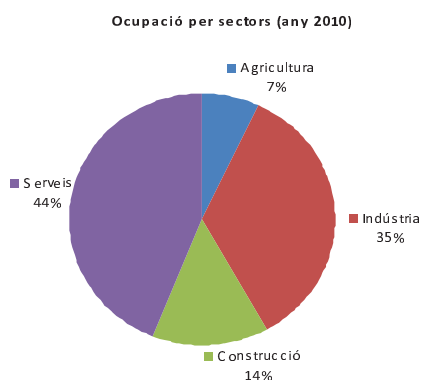
4.1 SITUACIÓ ACTUAL

4.1.1 DADES SOCIOECONÒMIQUES. SITUACIÓ ACTUAL

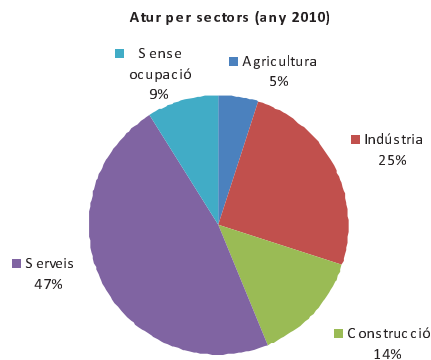
A l'Alt Penedès, com a la resta de les comarques de Catalunya i de l'Estat, l'activitat econòmica està condicionada per la crisi iniciada l'any 2007-2008. Aquesta crisi ha afectat severament a les activitats econòmiques i de retruc l'ocupació amb una destrucció molt significativa de llocs de treball. L'Alt Penedès, a finals de l'any 2010, està creant ocupació amb un discret 0,5% en termes interanuals..

4.1.1.1 Població activa, ocupada i atura als municipis participants de l'Agenda 21

A continuació es presenten en percentatge les gràfiques de població ocupada per sectors i l'atur també per sectors dels municipis participants en aquesta Agenda 21.

Gràfic 4.1.1-1: Ocupació per sectors municipis AG21
Atur per sectors municipis AG21 (Font:IDESCAT)

Gràfic 4.1.1-2: Atur per sectors municipis AG21
(Font: IDESCAT)

4.1.2 DESCRIPCIÓ DELS SECTORS D'ACTIVITAT

4.1.2.1 Sector Primari

4.1.2.1.1 Introducció

El sector primari té una gran significació en els 18 municipis de l'Agenda 21 així com a tot el Penedès. Tot i l'existència d'una certa activitat ramadera, és l'activitat agrícola, amb el cultiu del raïm i l'elaboració posterior de vins i caves, la més significativa i que ha donat fama a la zona.

4.1.2.1.2 Agricultura

La comarca de l'Alt Penedès és una comarca força agrícola, sobretot en comparació amb la resta de Catalunya.

També hi ha cultiu de fruita fresca no cítrica però aquest tant sols representa el 4% del VAB (Valor Afegit Brut) del sector primari. En destaca en aquest cas l'anomenat Préssec d'Ordal. Complementàriament al conreu de la vinya s'està promovent el de l'olivera per la fabricació d'oli de gran qualitat. L'horta i altres conreus són testimonials a la comarca.

	Secà		Regadiu		Total comarca	
	ha	%	ha	%	ha	%
Terres de conreu						
Conreus herbacis	2.147	9,57	38	12,67	2.185	9,62
Conreus llenyosos	19.517	87,04	256	85,33	19.773	87,01
Guarets i altres terres no ocupades	760	3,39	6	2	766	3,37
Total	22.424	100	300	100	22.724	100

Taula 4.1.2-1: Utilització terres de conreu. comarca Alt Penedès (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Mancomunitat Penedès-Garraf. Any 2008)

4.1.2.1.3 Ramaderia

El sector ramader a la comarca està representat per 283 explotacions de bestiar, la major part d'elles dedicades a l'aviram (40%). De l'aviram s'ha de dir que duu una tendència a augmentar i en destaca la raça del Gall del Penedès. La producció actual de Gall del Penedès (14.000 bèsties anuals).

Bestiar	Capacitat
Aviram	1.258.368
Conills	14.167
Porcí	6.778
Boví	5.632
Oví i cabrum	51.962

Taula 4.1.2-2: Capacitat d'allotjament del bestiar, comarca Alt Penedès: places (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Mancomunitat Penedès-Garraf. Any 2009)

4.1.2.1.4 Silvicultura

Segons les dades aportades per la Mancomunitat Penedès-Garraf la superfície de massa forestal de la comarca és de 26.726 ha el que correspon al 45% de la superfície de l'Alt Penedès. Hi ha un total de 16 Plans Tècnics de Gestió i Millora Forestal en el marc dels 18 municipis participants. Aquests Plans abasten quasi el 15% de la superfície forestal.

4.1.2.1.5 Activitats extractives

A la comarca de l'Alt Penedès hi ha actualment 19 pedreres que corresponen a 86 explotacions. En la taula següent es fa un petit resum de la situació actual d'aquestes explotacions segons reglamentació, recurs a explotar, activitat i situació de la restauració.

RESUM DADES EXPLOTACIONS

SEGONS SITUACIÓ ACTUAL	Nº	SEGONS REGLAMENTACIÓ	Nº	SEGONS RECURS A EXPLOTAR	Nº
Explotacions en actiu amb restauració integrada	18	Regulada per la Llei 12/1981	73	Argiles	13
En actiu amb restauració no iniciada:	29	Anterior a la Llei 12/1981	13	Calcàries	32
Activitat englobada en un altre explotació:	05			Creta	6
Activitat restaurada en període de garantia:	10			Gresos	30
Activitat amb afectació pendent de regularització:	01			Guix	5
Activitat finalitzada:	20				
Activitat no iniciada:	03				
Total	86	Total	86	Total	86

Taula 4.1.2-3: Resum Activitats extractives en actiu o finalitzades a l'Alt Penedès (Font: Font Elaboració pròpia a partir de dades del Departament de Territori i Sostenibilitat. Any 2010)

Totes les activitats en actiu excepte 13 estan regulades per la Llei 12/1981 fet que assegura l'aplicació de les mesures de protecció del medi ambient i una aplicació efectiva del principi de restauració. La resta són anteriors a aquesta llei si bé l'Administració ha cercat fórmules alternatives que garanteixin el tractament i recuperació de l'espai una vegada finalitzi la fase d'explotació.

Per últim cal assenyalar que en la comarca hi ha 66 pedreres abandonades amb diferent grau de recuperació.

4.1.2.1.6 Energia Eòlica

Part de la superfície del terme municipal de Pontons està considerada com un set emplaçaments idonis (ZDP) d'acord amb el Decret 147/2009, de 22 de setembre pel qual es regulen els procediments administratius aplicables per a la implantació de parcs eòlics i instal·lacions fotovoltaïques a Catalunya, per albergar una instal·lació d'aerogeneradors d'energia eòlica.

4.1.2.1.7 Energia solar fotovoltaica en el sòl "Horts solars"

Alguns dels municipis de l'Agenda 21 compten amb aquest tipus de instal·lacions, entre ells i com més significatiu destaca el municipi de Mediona.

4.1.2.2 Sector Secundari

4.1.2.2.1 Introducció

Principalment al Penedès hi ha presència de quatre clústers; el sector de l'alimentació i begudes, el sector del paper, l'edició i les arts gràfiques, el sector dels materials de transport i el sector de la cal, guix i ciment.

Cal assenyalar la relació de la indústria de la comarca amb la vinya, donat que la producció de vins i caves és la principal activitat. Segons les dades publicades per l'Anuari comarcal de CatalunyaCaixa l'Any 2009 el global de l'activitat industrial representava el 38,55 del PIB de la comarca de l'Alt Penedès i d'aquest quasi 40% del PIB poc més del 50% (50,01%) correspon al sector d'Alimentació i begudes que majoritàriament s'ha d'emmarcar dins de la producció de vins i caves.

4.1.2.2.2 Polígons industrials

Les indústries dels diferents municipis del territori abastat en aquesta Agenda 21, en general es troben o bé ubicades en els diferents polígons industrials, o bé, algunes de les indústries més grans, aïllades en el territori. Tant sols algunes de les activitats industrials més petites (tallers o petites caves) encara conviuen dins dels nuclis poblacionals.

Hi ha en l'actualitat 24 polígons industrials en els dins del territori d'estudi -18 municipis- i un total de 83 polígons en tota la comarca -27 municipis-

4.1.2.2.3 Construcció

Com en tota Catalunya la construcció continua acumulant xifres negatives si bé en la comarca de l'Alt Penedès el descens no és tant marcat com en altres territoris del País.

4.1.2.3 Sector Terciari

4.1.2.3.1 Introducció

A l'Alt Penedès els serveis és la principal font d'ocupació de la població ocupant a prop del 60% de la població, si bé proporcionalment el percentatge és menor que en moltes de les comarques de Catalunya. Aquest sector, a l'Alt Penedès, actualment està a l'alça amb una taxa de variació interanual que s'enfila al 2,6% (final 2010 respecte final 2009).

4.1.2.3.2 Enoturisme, vi, cava, oli i paisatge

Si bé el turisme encara suposa poc més del 3% de l'ocupació de la comarca, el paisatge del Penedès és un dels principals potencials econòmics. En els darrers anys cal destacar que s'han celebrat dos congressos d'Art i Paisatge Vitivinícola a Subirats.

El Consorci de Promoció Turística de l'Alt Penedès disposa d'un web sobre enoturisme a l'Alt Penedès, que ofereix possibilitats de gaudir de la comarca des d'un punt de vista cultural, lúdic, gastronòmic, esportiu, etc.

Les dues principals caves i el principal celler de la comarca estan situades entre les primeres instal·lacions visitades a Espanya. Alguns cellers de la comarca han començat a obrir les seves portes a jornades de cata de vins, visites, etc.

Així mateix, dins d'aquest incipient desenvolupament turístic, s'està començant a treballar també la potenciació de recorreguts i senders per la comarca a cavall, a peu, en BTT, etc.

4.1.3 INCIDÈNCIES DE LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES SOBRE ELS VECTORS AMBIENTALS

4.1.3.1 Sector Primari

4.1.3.1.1 Agricultura

El consum d'aigua, la contaminació de sòls i aqüífers i la pèrdua de diferents hàbitats per l'extensió de les terres de cultiu o el monocultiu són alguns dels factors de risc o incidència de l'agricultura.

Un altre punt a tenir en compte és la aplicació de plaguicides i adobs de síntesi química que finalment van a parar al terreny i a les aigües subterrànies que són susceptibles de contaminació. En aquest sentit el municipi de Castellví de la Marca, i Castellet i La Gornal estan declarats com a zona vulnerable de contaminació per nitrats.

Per últim cal assenyalar que el cultiu de la vinya va guanyant terreny i ocupa petits camins habilitats que desapareixen, si bé resulta més preocupant la desaparició del bosc de ribera del riu Foix o d'alguns torrents.

4.1.3.1.2 Ramaderia

Tal i com s'ha esmentat, els 18 municipis que participen en aquest estudi no tenen un sector ramader prou desenvolupat perquè el medi no tingui suficient capacitat d'absorbir l'impacte de la seva presència al territori. Això no treu que puguin haver problemes de contaminació puntual en alguns indrets propers a explotacions i fins i tot contaminació d'aigües subterrànies. Aquest fet ha motivat algunes queixes i denúncies d'alguns veïns d'aquestes explotacions.

4.1.3.1.3 Activitats extractives

L'extracció d'àrids (pedreres) a cel obert té vinculats tot un seguit de problemes ambientals que repercuteixen de manera severa sobre la població i sobre el medi natural.

Les afeccions més significatives de les pedreres a cel obert poden classificar-se en: Impacte paisagístic, particul·les en suspensió, vibracions i soroll.

L'impacte paisatgístic és sempre sever donat que els fronts d'explotació afecten a l'orografia del terreny i destrueixen la vegetació. Sense tenir en compte la greu afecció dels hàbitats naturals.

L'efecte de les partícules en suspensió és veu en la vegetació propera a les explotacions així com en qualsevol entorn humà proper, on tot canvia el seu color per un blanquinós.

Les vibracions i el soroll per les voladures, són el motiu de principal conflicte amb la població, afecten a les poblacions properes a les zones d'extracció. En alguns casos les voladures han arribat a produir esquerdes com a conseqüència de les vibracions transmises pel terreny. També caldria afegir dins d'aquests capítol el soroll del pas de camions o la pròpia activitat de trituració que es dona dins de les explotacions.

4.1.3.2 Sector Secundari

4.1.3.2.1 Introducció

En aquests apartat es tractarà qualitativament aquelles activitats més significatives del territori.

4.1.3.2.2 Indústria vitivinícola

Bàsicament les majors afeccions es produeixen amb els efluent en el període de la verema i amb la possibilitat de fertirigar camps amb aquestes aigües. La gestió de residus està ben tractada. No s'han detectat problemes de conflictes greus amb la població.

4.1.3.2.3 Indústria de la calç, guix i ciment

Indústria molt consumidora de recursos, especialment d'energia, però també d'aigua. No s'han detectat problemes amb la població més enllà del soroll de camions o d'activitat de trituració.

4.1.3.2.4 Indústria paperera

Indústria consumidora de recursos, especialment aigua, i amb grans afeccions ambientals (contaminació atmosfèrica, efluent, residus tòxics). Els problemes amb la població e centren principalment en les males olors d'algunes de les empreses i amb el soroll i els problemes de transit de camions.

4.1.3.2.5 Valoració incidència global d'activitats industrials

A continuació es presenten les dades de consum de la indústria en el territori dels 18 municipis participants. Aquestes dades fan referència als vectors ambientals d'Aigua, Residus, Energia, i Contaminació Atmosfèrica, com a principals vectors a analitzar.

Residus

Els residus industrials declarats en els darrers anys són els següents:

	Nombre d'empreses	Perillosos (tones/any)	No perillosos (tones/any)	Total (tones/any)	Increment anual (%)
2002	129	291	46.625	46.915	
2003	134	306	54.337	54.684	16,6
2004	156	245	55.310	55.555	1,6
2005	159	347	46.415	46.763	-15,8
2006	165	524	51.889	52.413	12,1
2007	162	902	53.395	54.297	3,6
2008	172	1.537	53.213	54.751	0,8

Taula 4.1.3-1: Residus industrials declarats en els 18 municipis analitzats en tones/any (Font: Agència de Residus de Catalunya)

Aigua

El consum industrial d'aigua dels últims anys és el següent

Consums d'aigua dels 18 municipis Agenda 21	2006	2007	2008	2009
	856.626	908.739	819.193	775.764

Taula 4.1.3-2: Consums industrials d'aigua en els 18 municipis estudiats en m³ (Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'A.C.A.)

Energia

El consum industrial d'energia dels últims anys és el següent

Consum d'energia dels 18 municipis Agenda 21	2005	2006	2007	2009
	672.261.303	699.311.053	731.694.920	849.466.979

Unitat de consum kWh

Taula 4.1.3-3: Consum d'energia del sector industrial dels 18 municipis estudiats en kWh (Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'Institut Català de l'Energia, la Diputació de Barcelona, la web de l'Institut d'Estadística de Catalunya, la web de la Generalitat de Catalunya, els 18 Ajuntaments i els factors de conversió corresponents. Anys 2005 fins al 2007 i 2009)

Contaminació atmosfèrica

Les emissions de gasos d'efecte hivernacle (GEH) del sector industrial dels últims anys és el següent

Consum d'energia dels 18 municipis Agenda 21	2005	2006	2007	2009
	234.387	248.974	261.205	288.647

Unitat tCO₂eq.

Taula 4.1.3-4: Emissions de GEH dels 18 municipis estudiats en tCO₂eq. (Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'Institut Català de l'Energia, la Diputació de Barcelona, la web de l'Institut d'Estadística de Catalunya, la web de la Generalitat de Catalunya, els 18 Ajuntaments i els factors de conversió i emissió corresponents. Anys 2005 fins al 2007 i 2009)

4.1.3.2.6 Construcció

El sector de la construcció ha patit una davallada molt significativa especialment en la construcció d'habitatge nou però en general en qualsevol tipus d'obra. Les molèsties per tots conegudes de les activitats de construcció: pols, soroll, talls de trànsit, etc.

Cal esmentar que en la comarca de l'Alt Penedès hi ha un gestor de residus de la construcció en el municipi d'Olèrdola.

4.1.3.2.7 Gestors de residus industrials a la Comarca de l'Alt Penedès

Dins de la Comarca de l'Alt Penedès, hi ha, a banda del gestor de residus de la construcció ja esmentat, 31 gestors autoritzats per la valorització de residus industrials.

4.1.3.3 Sector Terciari

Els impactes ambientals generats pel sector terciari poden variar considerablement segons el tipus d'activitat. En general, cal dir que la seva localització en el territori és un dels principals factors que contribueixin a la mobilitat obligada de la població, i per tant a l'emissió de gasos d'efecte hivernacle derivats del transport privat.

Val a dir que la majoria dels municipis d'aquesta Agenda 21 tenen una alta dispersió poblacional. En alguns municipis hi ha més de 10 petits nuclis poblacionals. Aquest fet afecta, per manca de massa crítica, a la implantació de serveis bàsics i a la absència d'una oferta comercial mínima. Així doncs és pràcticament imprescindible disposar de cotxe o transport privat per desplaçar-se per realitzar compres, utilització de serveis, i activitats d'oci.

4.2 ASPECTES DIAGNÒSTICS SIGNIFICATIUS

Situació actual. Dades econòmiques

Malgrat l'Alt Penedès mostri un dels millors comportaments econòmics en el context comarcal català, la situació de crisi econòmica i les perspectives actuals de la mateixa fan necessari que es realitzi un esforç per consolidar el teixit productiu actual i cercar totes i cadascuna de les potencialitats de la comarca.

De les dades del segon trimestre de 2011 (Departament d'Empresa i Ocupació de Catalunya) s'extreu que l'activitat industrial concentra gairebé el 31% dels llocs de treball del Penedès (30,9%) i que aquesta activitat, ha frenat la seva caiguda i comença a presentar tímids símptomes de recuperació. Aquests símptomes estan basats principalment en el bon comportament de tres, dels quatre subsectors principals: Alimentació, begudes i tabac; Paper, edició i arts gràfiques; Fabricació de materials de transport. Mentre que el subsector de metal·lúrgia i productes metàl·lics continua la seva davallada.

Un altre sector principal en l'economia alt penedesenca són els serveis amb un 59,3% en pes i que en global ha crescut un 2% interanual. Dins del sector serveis, el comerç, amb el 18% dels llocs de treball de la comarca presenta consecutivament durant els últims 3 trimestres un repuntament de l'activitat traduït en la incorporació de personal al sector. La mediació financera, l'hoteleria i els transports i comunicacions (5,6%, 5,0% i 4,8% respectivament) continuen amb els signes de contracció (-8%, -2,9% i -2,5 % interanual).

La construcció (7,5% d'ocupació) per la seva part encara no sembla hagin arribat a tocar fons (-5 % interanual), i per últim l'agricultura amb un 2,3% d'ocupació també presenta números negatius respecte als llocs de treball, amb un retrocés d'un -4,1% interanual.

A continuació es presenta la diagnosi agrupada en cinc blocs principals i posteriorment els punts forts/oportunitats i punts febles/amenaces que se'n deriven d'aquesta diagnosi. No s'ha cregut convenient realitzar una diagnosi individualitzada de cada municipi donat que aquest capítol d'activitats econòmiques, es considera, ha de donar lloc a un pla d'acció conjunt a nivell supramunicipal.

Potencial turístic. Enoturisme

Resulta innegable l'alta potencialitat de l'enoturisme de la comarca i les grans expectatives econòmiques que això suposa, fet que ha de fer indubtablement creïble el reposicionament d'aquesta destinació. Segons dades del "Observatorio de Rutas de Vino de España", la ruta que més visitants ha rebut és la del Penedès amb 458.545 visites el que representa quasi el 19% respecte de l'any 2008, si bé no és Espanya el referent que s'ha de prendre sinó les destinacions enoturístiques mundials que millors resultats presenten (Napa Valley, Borgonya, La Xampanya, Alsacia, etc..). Concretament Napa Valley rep més de 8.000.000 milions de turistes a l'any amb una despesa de 200€/dia/turista.

El posicionament d'una destinació turística no s'aconsegueix d'un dia per l'altre. El posicionament és una tasca feixuga de molts anys amb tots els agents bregant amb la mateixa direcció (administració, empresaris i la població en general). S'ha de treballar la dinamització -comencen a haver moltes

iniciatives en aquesta direcció- i la promoció i la comercialització que lamentablement es troben encara molt poc desenvolupades.

No es tracta de trencar amb el que actualment es compta, es tracta d'aprofitar el present per donar passes en la direcció d'allà on es vol arribar. Això no és, ni serà feina fàcil, encara hi ha molts dèficits estructurals, molts d'ells requereixen de la participació de la iniciativa privada, que òbviament ha de percebre l'oportunitat de negoci.

Resulta doncs vital cercar les sinergies que retroalimentin el potencial comarcal en aquest camp, així doncs el paisatge, l'allotjament, la cultura i l'oci són atributs a desenvolupar i promocionar que han de progressar de la mà, no aïlladament, sinó cercant aquestes sinèrgies. A tall d'exemple seria extraordinari, en aquesta línia, que finalment es trobessin els recursos per aconseguir construir l'hipòdrom de Catalunya i que Subirats fos el municipi escollit per la seva ubicació, com a focus d'atracció de visitants i de negoci a la comarca.

A continuació es presenten alguns punts diagnòstics respecte al turisme en general i de l'enoturisme en particular:

Manca de pes específic del turisme en l'economia comarcal

El turisme de la comarca tant sols aporta un 3,1% del PIB comarcal (cal remarcar que és un sector transversal i que no està específicament comptabilitzat com a sector econòmic) i un 3,6% dels llocs de treball.

Aquestes dades són encara molt baixes, més si es comparen amb altres experiències de territoris vitivinícoles d'arreu del món on els resultats són exemplars des del punt de vista de rendiment i explotació d'aquest potencial mercat.

▪ **Visites a caves i bodegues una excel·lent eina de marketing**

Es compta, entre d'altres, amb visites a caves i bodegues en nombre superior a 340.000/any, la majoria de les quals pertanyen a les 3 grans empreses de la comarca que es troben entre les més visitades d'Espanya i fins i tot del món, mentre que les caves i bodegues de tamany mitjà i petit reben, a molta distància, un volum molt més reduït.

Aquesta potent eina de màrqueting no és en molts casos ben percebuda pels empresaris que en algunes ocasions fins i tot sembla que aquestes visites els facin més nosa que servei. Cal doncs que els cavistes i cellers, a tots els nivells, s'adonin que la diversificació i la combinació de la seva activitat vitivinícola amb el turisme pot oferir importants oportunitats alternatives de negoci, al mateix temps que pot ser una eina innovadora de màrqueting per generar imatge de marca i per fidelitzar els clients-visitants .

▪ **Manca d'atributs d'interès universal**

Els atributs relacionats amb el territori no tenen encara prou força com a proposta de valor diferencial per convertir l'Alt Penedès en una destinació enoturística diferenciada, amb una demanda sostinguda al llarg de l'any i durant els set dies de la setmana. El territori tampoc compta amb atributs universals tipus la Sagrada Família, Montserrat, etc. que facin de l'Alt Penedès un lloc de visita obligada.

▪ **Atributs remarcables sobre els que establir el potencial turístic de la comarca**

Si bé l'Alt Penedès és un lloc de visita, no obligada, per la manca d'aquests atributs universals que sí que compta amb aspectes molt remarcables sobre els que construir un destí estable i reconegut amb la base de l'enoturisme.

Aquests aspectes són els següents:

▪ ***El Paisatge vitivinícola***

Un dels trets identificatius del Penedès és el seu paisatge, lligat íntimament a la vinya. L'Alt Penedès disposa de més de 18.000 ha de conreu dedicats a la vinya, 6.000 ha més que un lloc de peregrinació de l'enoturisme com és Napa Valley als EEUU.

La preservació i millora d'aquest paisatge ja compta amb un important element voluntari de regulació com és la Carta del Paisatge signada l'octubre de 2004.

La importància del paisatge és un element cabdal si es vol aprofitar la innegable potencialitat d'enoturisme de la comarca.

▪ ***Les caves i bodegues***

L'Alt Penedès és el país del cava i una comarca vinícola remarcable. Disposa de tres de les empreses més importants en aquest sector i una gran quantitat de caves i cellers de tamany mitjà i petit, algunes de les quals tenen força interès arquitectònic.

▪ ***Els elements naturals***

Un altre atractiu de la comarca són els espais naturals. Especialment cal esmentar el Parc del Foix, com element humit, i el Parc d'Olèrdola. Aquests dos parcs són els més visitats de la comarca pel que fa a les excursions de natura. Les Deus de Sant Quintí de Mediona i les Fonts de les Dous de Torrelles del Foix o fins i tot els Pèlags de Vilobí són també elements naturals valorats.

▪ ***Patrimoni arquitectònic***

Les ruïnes iber arqueològiques d'Olèrdola, el modernisme, les restes del romànic, els castells, són elements a tenir en compte dins del conjunt d'oferta identificadora de la comarca.

▪ ***Gastronomia***

El vi i el cava, el préssec de l'Ordal, l'oli de qualitat i el gall del Penedès són sense cap dubte trets de productes diferenciadors que aporten qualitat a la gastronomia de la comarca i que han de potenciar-se com elements identificadors.

▪ ***Festes, fires , rutes i altres activitats lúdic-cultural***

Les fires, festes i altres activitats amb motiu econòmic-lúdic moltes d'elles relacionades amb el món del cava i del vi, algunes d'elles tradicionals i altres de

nova creació, van en la línia de potenciar i fer conèixer el territori dotant-lo de major atractiu turístic.

▪ **Dèficit d'allotjament pintoresc o amb encant**

El nombre de places d'hoteleria a la comarca ha crescut molt tímidament des dels anys 80. Resulta cert que l'oferta d'allotjament de l'Alt Penedès és minsa, més si tenim en compte les possibilitats que pot oferir el territori envers al turisme o l'enoturisme. D'altra banda els empresaris tampoc s'arriscaran a crear més places hoteleres sinó hi ha una demanda que els hi permeti rendibilitzar la seva inversió.

Si es vol promocionar l'enoturisme cal tenir en compte les preferències del sector poblacional que es vol prioritzar i que ha d'esser el client tipus.

- No es pot renunciar al turista de sol i platja que pot estar únicament interessat en veure el paisatge de la comarca, visitar un celler i/o gaudir d'un bon àpat, ni dels turistes de Barcelona que disposen de 2,3 o 4 pernотacions en la ciutat i que com a màxim destinaran mitja o com a molt una jornada en conèixer el territori. Aquest sector és bàsicament estacional, importantíssim en nombre, però que difícilment realitzarà pernотacions.

- Un altre grup són les persones amb un interès més o menys significatiu pel món de l'enologia. Dins d'aquest grup es troben persones amb un nivell econòmic alt, o mig-alt, que busquen allotjaments d'una certa categoria i/o pintorescs.

Les cases rurals que han crescut en el territori presenten a priori una possibilitat per encabir a part d'aquest turisme doncs acostumen a trobar-se en entorns naturals i tranquils. Relacionar aquestes cases amb la vinya i el vi i fins i tot millorar la qualitat de les instal·lacions poden ser suficient per cobrir les expectatives dels visitants interessats per descobrir la comarca i especialment la seva vinculació amb el món de l'enologia.

Dins d'aquest grup es troben els catalans interessats en el món del vi i del cava, i també altres persones interessades de la resta de l'estat espanyol.

En aquest sentit, si bé no ha crescut l'oferta hotelera –en ocasions lligada a la N-340- si que ha millorat la qualitat dels establiments. Iniciatives com la de la Casa Torner i Güell, proporcionant allotjament de nivell dins de la comarca, van en la línia de dotar de recursos per l'assentament del destí turístic.

▪ **Impactes de promoció turística i comercialització insuficients**

Si bé hi ha encetades algunes iniciatives per promocionar l'Alt Penedès com a destí per a fer una escapada, aquestes promocions tenen encara molt poca incidència.

Una de les iniciatives que va en aquesta direcció és la pàgina web enoturismepenedes on es fa un recull d'activitats lúdic-cultural de la comarca i es proporciona un recull d'allotjament, llocs on dinar, caves que visitar etc.

En qualsevol cas cal incrementar els impactes promocionals, amb els operadors turístics i específicament d'enoturisme, impactes a la ciutat de Barcelona, amb convenis amb la

Generalitat, amb informació a la costa, etc., de forma que s'adquireixi una massa crítica suficient que permeti donar embranzida a aquest potencial.

La promoció i comercialització però, ha d'anar lligada amb una realitat, de manera que el visitant no es senti decebut o enganyat per una manca de compliment de les possibles expectatives creades.

▪ **Proximitat de Barcelona i de l'àrea metropolitana en relació al turisme**

L'Alt Penedès es troba proper a una ciutat com Barcelona i adjacent a l'Àrea Metropolitana d'aquesta ciutat. L'autopista, la nacional i el tren fan que les comunicacions de transport siguin adients i es pugui accedir en 30-60 minuts des de la ciutat.

Aquesta característica del territori té avantatges i inconvenients.

▪ ***Barcelona com a possible font de potencials visitants***

Barcelona i la seva àrea metropolitana són potencialment un mercat de possibles visitants de la comarca.

Barcelona, com a ciutat de primer ordre com a destí turístic i de negocis, va rebre el passat 2010 més de 7.000.000 de visitants i les estimacions pel 2011 són de que aquesta xifra pot incrementar-se un 10%.

Barcelona està classificada actualment com la segona millor ciutat del món per visitar, la cinquena millor ciutat per realitzar negocis i una de les més atractives del món per congressos.

Aquesta afluència de visitants està massificant els punts d'interès de la ciutat i el nou Pla de Turisme de Barcelona 2010-2015 pretén crear paquets turístics que incloguin combinats entre Barcelona i altres destins metropolitans i catalans, així com zones naturals, etc., fet del que pot aprofitar-se l'Alt Penedès per atraure part d'aquest flux de turistes.

▪ ***La proximitat a Barcelona i la seva àrea metropolitana, fa percebre que el Penedès és una destinació a la qual es pot accedir sense necessitat de pernoctació.***

Aquest fet fa que els diners que deixen els visitants a la comarca sigui reduït, donat que la major despesa la realitzen els turistes que pernocten. Iniciatives per aconseguir que la gent passi, ni que sigui, un cap de setmana a l'Alt Penedès amb l'atractiu de descobrir el territori i gaudir d'experiències culturals i enològiques van en la línia de promoció de la destinació i de l'increment de la despesa econòmica a la comarca.

INDÚSTRIA

El teixit industrial és un dels pilars de l'economia altpenedesenca. La terra i la proximitat a una urb com Barcelona marquen algunes de les característiques d'aquest sector productiu:

- **Indústria. Vi i el cava. Deslocalització industrial**

Més del 50% de l'activitat industrial de la comarca, que com ja s'ha esmentat és el principal motor de l'economia altpenedesenca, està constituïda pel subsector d'alimentació, begudes i tabac. Aquest subsector està conformat majoritàriament pels elaboradors de vins i caves que han obtingut resultats de vendes molt positius l'última campanya (2010) amb un increment de vendes molt remarcable en el sector del cava que compensa amb escreix la reduïda reducció de vendes del sector del vi (les dades corresponen a hectolitres o ampolles venudes, no a dades de beneficis d'explotació que es desconeixen). Aquests resultats, especialment en el cas del cava, estan cimentats principalment en l'exportació a l'estranger, amb predomini a la UE.

Aquest tipus d'empresa tan lligada al territori no és deslocalitzable. Com en el cas del turisme la proximitat a la terra és cabdal.

Un altre dels sectors econòmics no deslocalitzables és el de tractament i fabricació de cal, guix, etc... Si bé aquesta, és una activitat amb sever impacte sobre un territori que cal preservar. Per aquest subsector industrial, la presència al territori de les explotacions extractives minimitza costos de fabricació, fet que el lliga al territori, com a mínim fins que les explotacions extractives deixin d'esser rendibles.

- **Polígons Industrials. Millora de condicions i necessitats per garantir i compatibilitzar la presència del sector industrial i la conservació del territori.**

Per la resta d'indústria present a la comarca i per fer atractiu l'establiment de noves empreses, a ser possible que aportin alt valor afegit, és necessari dotar als polígons industrials existents de les millors condicions possibles, tot compatibilitzant la seva presència a una minimització de l'impacte sobre el territori.

No es tracta d'augmentar el sòl industrial, que actualment és més que suficient, ni de tacar tot el territori amb polígons, (dins del territori d'estudi -18 municipis- hi ha un total de 24 polígons, en tota la comarca -27 municipis- un total de 83). Hi ha un problema de dispersió i del fet que cada municipi faci una política de sòl industrial pròpia en comptes d'una política supramunicipal, malgrat hi ha un element de planificació com el Pla Director.

Molts d'aquests polígons tenen mancances –enllumenat, sanejament, fibra, accessos, etc-, fet que no fa atractiu la instal·lació d'empreses, més tenint en compte la forta competència de l'àrea metropolitana de Barcelona que concentra el 80% de l'activitat industrial amb un conjunt de sinèrgies amb les que es fa difícil competir.

Un altra problema relacionat molt important és la manca de gestió o d'una gestió eficient - municipal o supramunicipal-, que promogui el manteniment dels espais, que acceleri tràmits, que ajudi a compartir serveis, etc...)

El Consell Comarcal amb el suport del SOC (Servei d'Ocupació de Catalunya) ha desenvolupat recentment un programa per conèixer la situació dels principals polígons de la comarca i per determinar mancances i necessitats. D'aquest estudi una de les conclusions més significatives que s'extreu és que les empreses tenen **dificultats per aconseguir personal format**. Aquesta és una important feblesa del territori a la que cal posar solució si es pretén evolucionar i sortir de l'estancament.

Per últim assenyalar la importància del paisatge en el territori. És prioritari la comptabilització de l'activitat industrial amb el paisatge i el medi ambient. En aquest sentit la planificació és un element cabdal i l'Alt Penedès ja disposa d'una bona eina com la Carta del Paisatge on es donen directrius per la ubicació del sòl industrial i estratègies de camuflatge.

▪ **Proximitat de Barcelona i de l'àrea metropolitana en relació a la indústria**

L'Alt Penedès es troba proper a una ciutat com Barcelona i adjacent a l'Àrea Metropolitana d'aquesta ciutat amb comunicacions de transport adients.

També en aquesta situació cal remarcar la sortida a mar de productes des del port de Barcelona o la seva importància dins del corredor del mediterrani.

Aquesta característica del territori té avantatges i inconvenients.

▪ ***Industrialització de la zona***

La corona de l'àrea metropolitana de Barcelona té un segon anell on es troba l'Alt Penedès. La presència de part de la indústria de fabricació de material de transport o fins i tot de la indústria del metall té en part a veure amb aquesta proximitat territorial.

▪ ***Pressió sobre el territori que suposa Barcelona i la seva àrea Metropolitana***

El Penedès ha de mantenir la seva identitat que proporciona la singularitat del territori. La preservació del territori ha d'esser una prioritat per qualsevol de les iniciatives que es duguin a terme.

CONSTRUCCIÓ

La construcció continua fent fallida i presenta any rere any números negatius.

El desenvolupament d'una activitat constructiva desenfrenada, els passats anys, a donat lloc a diferents problemes als quals ha de fer front la comarca.

- **El llegat de la bombolla immobiliària**

L'Alt Penedès no ha quedat al marge del procés massiu de construcció d'habitatges que actualment taquen el territori. Un bon nombre d'aquestes promocions immobiliàries estan a mig construir i moltes de les que es troben finalitzades resten sense ocupació. El resultat és que es presenten problemes paisatgístics, inútil consum de territori, manca de serveis i que les construccions i zones urbanitzades sense habitar presenten un deteriorament molt més acusat que una zona habitada i consolidada.

No s'està en disposició de valorar el cost que suposarà aquesta activitat constructiva, ni els problemes de degradació ni tant sols qui finalment haurà de fer-se càrrec de la factura que suposarà proporcionar una solució als forjats de formigó sense coberta que actualment es poden veure en diferents punts del territori.

- **Els aturats de la construcció**

Un altre dels problemes que planteja amb el crack del sector de la construcció és el fet que molts d'aquests aturats no tenen cap qualificació que els permeti cercar ocupació en altres sectors de l'economia.

El Penedès ha experimentat en els últims anys un significatiu increment de la població, especialment estrangers extracomunitaris, atrets per la situació de bonança econòmica.

Molts d'aquests immigrants, sense excloure personal nacional, han tingut refugi en el sector de la construcció i no disposen actualment de qualificació per poder optar a altres sectors productius.

Essent realistes el sector de la construcció acabarà per establir-se, però potser fins i tot a nivells més baixos que els actuals (7,5% de la comarca). Això significa que malgrat pugui haver una recuperació de l'economia a mig termini que permeti crear ocupació en el teixit productiu, difícilment aquesta ocupació es crearà en el sector de la construcció i lògicament no es podrà encabir a aquest col·lectiu a menys que augmentin les seves capacitacions.

- **Alleujament de la pressió del sector immobiliari sobre el territori**

L'únic factor positiu que es deriva de la caiguda del sector de la construcció és la disminució de la pressió que els darrers anys estava patint el territori amb el consum de sòl per la promoció immobiliària, amb la conseqüent pèrdua de qualitat del paisatge i el consum de recursos.

COMERÇ I SERVEIS

Tal i com s'ha dit el comerç representa un 18% de l'economia altpenedesenca i els serveis en el seu conjunt incloent el comerç el 58,7%.

- **Densitat i dispersió de la població. Manca de comerç de proximitat i/o serveis. Mobilitat obligada**

La densitat de població de l'Alt Penedès és baixa, més encara si tenim en compte únicament els 18 municipis objecte específic de l'estudi. A aquest tret, de manca de densitat poblacional municipal, cal afegir la dispersió de la població. Així doncs, tots dos en conjunt provoquen que hi hagi una manca de comerç de proximitat i en molts casos una manca de serveis bàsics en les immediacions de la població.

Possiblement la situació es vegi agreujada amb les retallades previstes del sector públic, fet que de produir-se obligarà a dependre en gran mesura del transport privat donat que el transport públic és limitat. El problema s'agreuja, i passa a ser de dependència severa envers altres persones, en aquells casos on per edat (jove o avançada) o simplement per elecció no disposen de transport privat.

El fet de la dispersió també és un problema econòmic en pràcticament tots els àmbits. Una població dispersa multiplica els costos de manteniment i dels serveis bàsics, com l'enllumenat, el servei d'abastament, el sanejament, el manteniment de vies, la seguretat, etc... i òbviament amb l'afegit d'un consum excessiu del territori.

- **Barcelona i l'àrea metropolitana com a mercat dels productes Penedesencs**

Barcelona i la seva àrea metropolitana dins del mercat interior és el principal consumidor dels productes altpenedesencs que tenen a Barcelona una bona sortida comercial.

IMPACTES SOBRE EL MEDI DE LES ACTIVITATS ECONÒMIQUES EN EL TERRITORI

Resulta obvi que qualsevol activitat provocarà, per petit que sigui, un impacte sobre el medi. Es tracta d'intentar minimitzar aquests impactes de manera que es pugui fer compatible la imprescindible activitat econòmica amb la preservació del medi.

En la memòria de l'Agenda 21 s'ha fet un tractament dels diferents impactes ambientals que l'activitat econòmica té sobre la comarca. L'estudi s'ha realitzat en base al sector primari, secundari i terciari i de cadascun d'aquests sectors i en base a les principals activitats de la comarca.

Sector Primari

▪ **Agricultura**

No hi ha un problema significatiu respecte al consum d'aigua, donat que bàsicament l'agricultura és de secà i el consum d'aigua limitat.

El monocultiu de la vinya, que és característica principal del paisatge del Penedès, planteja problemes de simplificació i de manca de biodiversitat de plantes i animals, així com una major fragilitat i vulnerabilitat del medi en front les plagues.

Associat a aquest problema també cal ressaltar que la vinya ha envaït espais propis de bosc de ribera dels torrents o del propi Foix, degradant i simplificant els ecosistemes.

L'agricultura moderna va gairebé sempre lligada a la contaminació de sòls i de retruc de les aigües subterrànies afectant a animals i persones per l'aplicació d'adobs de síndesi química, plaguicides i altres productes fitosanitaris. Alguns dels pous d'abastament d'aigua per la població en la comarca han estat clausurats per presència de contaminants en els aqüífers, especialment d'aquells aqüífers més superficials.

Per últim i dins dels impactes negatius de l'agricultura cal esmentar la major erosió del terreny. L'estacionalitat de les pluges i els forts xàfec associats a la climatologia de les nostres contrades fan que es produeixi molta escorrentia que utilitza els camps de vinya per circular i arrossegar materials que van empobrint el sòl.

Com a impacte positiu cal assenyalar la identificació de la comarca amb el paisatge de la vinya i que l'agricultura com activitat que ocupa bona part del territori és un embornal de CO₂ gas (petit en relació al bosc al que substitueix), que és el principal responsable de l'efecte hivernacle.

▪ **Ramaderia**

El sector ramader no està tant desenvolupat en el seu conjunt per provocar problemes seriosos al medi ambient de la comarca. Les terres de conreu comarcal poden assumir els impactes de les explotacions.

Això no vol dir que no hi hagi problemes amb la ramaderia. Puntualment, en zones on s'estableixen aquestes activitats, poden patir problemes d'olors o fins i tot de contaminació de sòls i aigües, que estan lligades a una gestió deficient de l'explotació i que cal esmenar per garantir la conservació del medi i la convivència amb el veïnat.

▪ **Silvicultura**

Hi ha manca de gestió dels boscos, que afavoreix la possibilitat d'incendis forestals per acumulació de biomassa. Un altre efecte positiu de la gestió forestal és que es manté els boscos en un alt nivell de creixement i per tant de fixació de CO₂.

- **Activitats extractives i pedreres abandonades**

L'extracció d'àrids (pedreres) a cel obert té vinculats tot un seguit de problemes ambientals que repercuteixen de manera severa sobre la població i sobre el medi natural.

- Impacte paisatgístic

L'impacte paisatgístic és sempre sever donat que els fronts d'explotació afecten a l'orografia del terreny i destrueixen la vegetació. Sense tenir en compte la greu afecció dels hàbitats naturals.

Actualment hi ha més de 30 explotacions on encara no s'ha iniciat els treballs de restauració.

- Vibracions i soroll

Les vibracions i el soroll per les voladures afecten a les poblacions properes a les zones d'extracció. En alguns casos les voladures han arribat a produir esquerdes a les cases properes com a conseqüència de les vibracions transmises pel terreny. També caldria afegir dins d'aquests capítol el soroll del pas de camions o la pròpia activitat de trituració que es dona dins de les explotacions.

Dins dels 18 municipis estudiats qui pateix més les conseqüències de les barrinades són els veïns d'Olesa de Bonesvalls que han presentat queixes. També en aquest sentit el municipi de les Cabanyes té problemes amb una activitat situada en el municipi veí de Pacs del Penedès.

Dins de l'àmbit de la comarca el municipi de Castellet i La Gornal és el més perjudicat per les barrinades tant pel soroll com per les vibracions, especialment el nucli de Clariana.

- Pedreres abandonades

El problema de les extraccions esporàdiques o il·legals és que no sol existir disseny o projecte d'extracció, realitzant-se per lo general en funció de la comoditat, proximitat a la zona d'ús i facilitat d'accés als materials requerits, el que implica el màxim dany i el mínim aprofitament del recurs, essent més difícil d'aquesta manera abordar la seva restauració. Hi ha a la comarca un total de 66 pedreres abandonades.

Sector Secundari

- **Indústria vitivinícola**

El principal problema correspon al consum d'aigua i el tractament dels efluent del procés bàsicament en el període de la verema que és quan els efluent tenen una major proporció de matèria orgànica.

Malgrat això és la principal indústria de la comarca i no es coneixen conflictes amb la població, tret dels olors d'una depuradora d'una empresa cavista.

- **Indústria de la calç, guix i ciment**

Indústria molt consumidora de recursos, especialment energètics. Els conflictes amb la població no són per l'activitat industrial sinó per l'activitat extractiva, ja esmentada anteriorment.

- **Indústria paperera**

És una tipologia d'empresa amb moltes afeccions (aigua, energia, atmosfera, residus tòxics) si bé en el territori tant sols es té constància d'algunes queixes veïnals per problemes d'olors i pel soroll del transit de vehicles.

- **Resta d'indústria**

Els impactes sobre el medi de la resta de la indústria de la comarca depèn de la tipologia de les empreses. No hi ha queixes significatives de la població respecte a aquestes activitats. L'únic factor positiu de la recessió econòmica ha estat que ha disminuït el consum de recursos –aigua, energia- i també dels residus produïts.

ALTRES

▪ **Associacions empresarials i serveis de promoció econòmica**

Resulta molt positiu que el territori disposi d'associacions i serveis de promoció econòmica que defensin el sector productiu del territori i proporcionin directrius com a element clau de la dinamització del territori.

El teixit econòmic de l'Alt Penedès compta amb diverses associacions que agrupen els empresaris per defensar els seus interessos i esdevenir-ne interlocutors davant l'Administració. Entre aquestes associacions que agrupen els empresaris de diferents sectors productius destaquen la Delegació de la Cambra de Comerç de Barcelona a l'Alt Penedès, la Unió Empresarial del Penedès (UEP) i l'Associació d'Empresaris del Garraf, Alt Penedès i Baix Penedès (ADEG).

D'altra banda l'Àrea de Promoció Econòmica i l'Àrea de Cooperació i Planificació Territorial del Consell Comarcal de l'Alt Penedès, el Consell Ecosocial de l'Alt Penedès, el Consorci de Promoció Turística de l'Alt Penedès, el Pacte Territorial de Promoció Econòmica i Ocupació i la Fundació Pro Penedès o el Servei d'Iniciatives Econòmiques de la Mancomunitat Intermunicipal Penedès-Garraf, estan adreçats principalment a fomentar l'ocupació, i donar impuls a determinats sectors econòmics.

En aquests sentit la Fundació Pro Penedès, està desenvolupant el III Pla estratègic, amb l'objectiu general d'orientar el creixement de l'Alt Penedès, fonamentat en l'equilibri social i econòmic de la comarca, que permeti amb autodomini un desenvolupament harmònic en el marc de Catalunya, tot potenciant la identitat en el seu conjunt, la qualitat de vida dels penedesencs i la preservació del entorn.

▪ **Problemes de finançament d'Ajuntaments**

Un altre problema en el que estan immersos els Ajuntaments és la manca de recursos econòmics. Mentre ha funcionat la febre del totxo, els Ajuntaments han pogut fer front a despeses de serveis impropis assignats als municipis. Amb el desinflament de la bombolla immobiliària molts dels Ajuntaments es troben amb una situació econòmica molt precària fet que aguditza encara més la necessitat de traspasar despeses i/o serveis a altres Administracions i òbviament canviar el finançament dels ens locals.

En aquest sentit caldrà plantejar, cada cop més, serveis mancomunats i utilitzar les sinergies que poden proporcionar els municipis veïns alhora de plantejar serveis o realitzar inversions.

4.3 DIAGNOSI ESTRATÈGICA

4.3.1 DIAGNOSI GENERAL

PUNTS FORTS

Potencial Turístic. Enoturisme

- Atributs remarcables sobre els que establir el potencial turístic de la comarca (paisatge, caves i bodegues, elements naturals, patrimoni arquitectònic, gastronomia, activitats lúdico-culturals).
- Visites a caves i bodegues una excel·lent eina de marketing.
- Millora de la qualitat de l'hoteleria de la comarca.
- Barcelona com a possible font de potencials visitants.
- Carta del Paisatge.

Indústria

- Bon comportament de 3 dels 4 clústers industrials principals.
- Bona part de l'activitat industrial difícilment deslocalitzable.
- Aprofitament de la presència de Barcelona i de la seva àrea metropolitana.
- Carta del Paisatge com a element per compatibilitzar la presència industrial i la conservació del paisatge.
- Proximitat a Barcelona i la seva àrea, metropolitana. Accés als seus mercats i capacitats.

Construcció

- La caiguda de la construcció és un alleujament de la pressió de consum de sòl que s'estava produint sobre el territori.

Comerç i serveis

- Barcelona i l'àrea metropolitana com a mercat dels productes Penedesencs.

Altres

- Associacions empresarials i serveis de promoció econòmica comarcal molt actius.

PUNTS FEBLES

Potencial Turístic. Enoturisme

- Manca de pes específic del turisme en l'economia comarcal.
- Manca d'atributs diferencials o d'interès universal.
- Dèficit d'allotjament pintoresc o amb encant.
- Impactes de promoció turística i comercialització insuficients.
- La proximitat a Barcelona i la seva àrea metropolitana, fa percebre que el Penedès és una destinació a la qual es pot accedir sense necessitat de pernoctació.

Indústria

- Problemes de dispersió, manca de polítiques supramunicipals, manca de manteniment i serveis.
- Aferrissament de la competència per la captació d'empreses amb l'àrea metropolitana de Barcelona que presenta més sinergies i que disposa de sòl amb la crisi econòmica actual.
- Manca de personal format.
- Pressió de l'àrea metropolitana sobre el territori.

Construcció

- Promocions immobiliàries a mig construir que taquen el paisatge i per les que caldrà cercar solucions.
- Els aturats de la construcció necessiten augmentar les seves capacitacions per incorporar-se al mercat de treball, donat que no s'espera que es recuperi el sector malgrat pugui arribar a millorar el teixit productiu.

Comerç i serveis

- Densitat i dispersió de la població. Manca de comerç de proximitat i/o serveis. Mobilitat obligada.

Impactes de les activitats econòmiques sobre el territori

- Activitats extractives, indústria de la calç, guix i ciment i indústries papereres, sectors importants dins de l'economia de la comarca i amb fort impacte sobre el medi.

Altres

- Problemes de finançament dels Ajuntaments.